
DOI: <https://doi.org/10.47960/2303-7431.18.29.2023.51>

UDK: 821.111.09-13-055.2

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 11. II. 2023.

Prihvaćeno: 18. II. 2023.

VALENTINA MARKASOVIĆ

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet

vmarkasovic@ffos.hr

DRUŠTVENA ULOGA ŽENA U EPU *BEOWULF*

Sažetak

Ep *Beowulf* nepoznata autora, zapisan oko 1000. godine, obilježava početak staroengleske književnosti. U akademskim je tekstovima dosta zastupljen te se rad *Društvena uloga žena u epu Beowulf* oslanja na djela koja se bave pitanjima položaja i uloge žena u tome epu. Rad proučava kako društvena uloga ženskih likova utječe na njihov identitet. Kako bi to postigao, rad nudi kratki pregled položaja žena u srednjemu vijeku. Nakon toga analizira likove Wealhtheowe, Hygde, Hildeburhe, Fraeware, Modthrythe i Grendelove majke kako bi pokazao da identiteti ženskih likova ovise o ulogama supruge i majke te da izvan njih žene ne mogu postojati. U radu se zaključuje da žene koje odbijaju prihvatiti propisane uloge nužno moraju biti marginalizirane, reformirane ili izbačene iz društva.

Ključne riječi: *Beowulf*; društvena uloga; položaj žena; srednji vijek; staroengleska književnost

1. Uvod

Beowulf vjerojatno je najpoznatiji primjer staroengleskoga epskog pjesništva. Zapisan je stoljećima nakon što je nastao, kao ep koji se

prenosi usmeno, te je otada fascinirao mnoge autore i bio predmet brojnih studija. Može se analizirati iz perspektive, na primjer, znanosti o književnosti, lingvistike, etnologije, povijesti, ženskih studija te feminizma i tako dalje. Posljednje navedeni smjer proučavanja javlja se kao odgovor na ustaljenu praksu usredotočivanja na junaka i junački pohod. Možda najpoznatiji kritičar, J. R. R. Tolkien, u svojem utjecajnom eseju *The Monsters and the Critics* pri analizi čudovišta niti ne navodi Grendelovu majku. To je ilustrativan primjer marginalnoga položaja žena u *Beowulfu* – kako u djelu tako i u zastupljenosti u tadašnjim akademskim radovima. Ipak, od kraja 20. stoljeća tema ženskih likova počinje se kristalizirati kao interesno područje brojnih stručnjaka. Među njima mogu se izdvojiti Jane Chance (na primjer *The Structural Unity of Beowulf: The Problem of Grendel's Mother* i *Woman as Hero in Old English Literature*), Helen Damico i Alexandra Hennessey Olsen (*New Readings on Women in Old English Literature*), Gillian R. Overing (*Language, Sign, and Gender in Beowulf*) te Mary Dockray-Miller (*Motherhood and Mothering in Anglo-Saxon England, The Masculine Queen of Beowulf*). Pri istraživanju položaja žena u *Beowulfu* i ovaj rad koristi djela nekih od navedenih autorica.

Oslanjajući se na relevantnu literaturu iz područja književnosti, povijesti te pitanja identiteta, rad proučava položaj žena u *Beowulfu* unutar društva predstavljena u epu. Kako bi se analiza kontekstualizirala, prvo se objašnjava položaj žene u srednjemu vijeku – percepcija žene te uloge koje su joj dodijeljene. Nakon toga prelazi se na glavninu radu koja analizira žene uspješne u svojim ulogama supruge i majke (Wealhtheowu i Hygdu), one koje to nisu (Hildeburhu i Fraewaru) te one koje odbijaju, barem na neko vrijeme, živjeti u dodijeljenim im okvirima patrijarhalnoga društva (Modthrythu i Grendelovu majku). Cilj je rada analizirati kako društvena uloga utječe na identitet navedenih ženskih likova. Želi se prikazati kako nametnute uloge sačinjavaju njihov kompletni identitet, što uslijed gubitka društvene uloge rezultira brisanjem toga identiteta.

2. Položaj žene u srednjemu vijeku

Budući da je u srednjemu vijeku bilo više pismenih muškaraca nego žena, većinu onoga što nam je poznato o ženama u tome razdoblju napisali su muškarci. Oni su žene i ženske likove često izbacivali iz djela, što je rezultiralo nedostatkom materijala o ženama (Bitel, citirano u Simone, 2022, 40). Percepcija žena u srednjemu vijeku korijene vuče iz antike, kada je Aristotel pisao o inferiornosti žena, te se oslanja uglavnom na *Bibliju* i tekstove crkvenih otaca (Bloch, 1991, 7, 71; Kaufman, 1973, 142). Stoga dostupni materijal žene uglavnom predstavlja unutar okvira patrijarhalnoga društva: žena je bila pasivna, njezin se glas nije čuo, njezino tijelo i seksualnost bili su kontrolirani (Horner, 2001, 66; Leyser, 1995, 53). Kako odnosi moći kreiraju subjekte te potlačena strana ne može izgraditi i ostvariti vlastiti identitet, nego ostaje objekt (Paternai, *Učinci*, 2005, 89), žene su i konceptualno i u svakodnevnome životu bile inferiorne muškarcima. Naime, dok su muškarci povezivani s razumom i duhovnošću, žene su povezivane s tjelesnošću; nadalje, stereotipno ih se smatra ponosnima, zahtjevnima, budalastima, lažljivima i prevrtljivima; smatra se da ih se ne može ni zadovoljiti ni kontrolirati (Bloch, 1991, 9, 14).¹ Senzualnost i povezanost s osjetima u opreci su s muškom orijentacijom na razum te se u podređivanju žene zapravo uočava muški strah od obmane osjeta (kroz, na primjer, laganje, zavođenje ili korištenje kozmetičkih proizvoda) (Bloch, 1991, 46). Kristaliziraju se dvije percepcije žene: žene kao bezgrešne djevice, po uzoru na Bogorodicu, te žene kao grešnice, po uzoru na Evu. Da bi bile smatrane dobrima, žene se moraju pokoriti razumu muškarca i uniziti se pred njim (Kaufman, 1973, 161), a njihovo zauzdavanje materijalizira se u pretvaranju u suprugu i majku. Ženina vrijednost leži u njezinoj obiteljskoj ulozi te je cilj sekularne žene udati se i roditi djecu. Ako se za primjer uzme upravo *Beowulf*, u tekstu se nalazi dokaz te tvrdnje: žene su neimenovane ili definirane svojom društvenom ulogom supruge, majke ili kćeri (Dockray-Miller, 1998, 35; Overing, 1990, 72-73). Naime, naglašava se

---

¹ Takva binarna koncepcija podjele rodova na muški i ženski kosi se sa suvremenim teorijama koje rod vide kao nebinaran te kao konstrukt koji se, kao dio identiteta, neprestano mijenja i nanovo izgrađuje. Vidjeti, na primjer, Butler (2000.) i Paternai Andrić (2012.).

patrilinarno nasljedstvo (Acker, 2006, 709) pa ime majke Beowulfa, kojega se po ocu naziva „porodom Ecgtheowljevima“ (*Beowulf*, 2001, 957), kroz cijelo djelo ostaje nepoznato (npr. *Beowulf*, 2001, 942-946). Beowulfova majka također se imenuje kao „jedinic[a] kćer / Hrethela Geatskog“ (*Beowulf* 2001, 374-75), čime ostaje obilježena samo poveznicom s muškarcem iz svoje obitelji. I druge žene opisuju se svojim rodbinskim vezama, na primjer: „I kći [Haelfdena] ... bijaše, kažu, kraljica Oneli, / prznici Švedu, u postelji družica“ (*Beowulf*, 2001, 62-63).

Nastavno na određenost ulogom, žena je korisna jer se kroz nju može ostvariti veza s drugom obitelji ili drugim narodom. Takva uloga može se nazvati ulogom „tkalje mira“. Taj se pojam odnosi na ženu koja bi trebala okončati sukob dvaju naroda ili učvrstiti mir među njima (Estes, 2010, 365; Amro, 2021, 344; Parrish Jamison, 2004, 14; Welsh, 1991: 7). Isti koncept primjenjiv je na bilo koju kći koja se udaje kako bi se između dviju uključenih obitelji ostvarile veze i učvrstilo prijateljstvo (Buck, 1971, 48). Tkanje mira može se shvatiti i metaforički – tkanje je bila karakteristična zanimacija žena u slobodno vrijeme pa se sugerira osjećaj mira i zajedništva koji se potom prenosi na još jednu specifičnu ulogu žene, nošenje pehara po dvorani (Hoffman, 2020, 58). Naime, baš kao konac pri tkanju, žena zavija kroz okupljene muškarce u dvorani i nudi im pehar iz kojega svi piju. Time se osnažuje zajedništvo i ilustrira uloga žene kao kohezivna sredstva muškaraca, bilo kroz sam čin braka, bilo kroz simbolički obred ispijanja iz pehara (Pate, 2016, 43). Kao specifičan položaj ističe se uloga kraljice, koja je ta koja nudi kalež dvorjanima i ratnicima. Kraljica je, dakle, igrala ulogu u „uvođenju reda i hijerarhije među ratnicima“ (Enright, 1996, 2) i ističe se kao rijedak primjer značajnije uloge žene.² Gotovo sve žene o kojima je u ovome radu riječ nalaze se na vladarskome položaju.

3. Žene i društvena struktura u *Beowulfu*

U herojskoj su tradiciji žene „prirodno“ podčinjene: njihova se inferiornost temelji na tome što su fizički slabije od muškaraca, što se u

² Svi su izravni citati djela neprevedenih na hrvatski jezik autorski.

društvu koje cijeni ratničke odlike koncipira kao općenita inferiornost (Kliman, 1977, 39). U skladu s tim, u staroengleskoj se književnosti aktivni ženski likovi gotovo i ne spominju te se čini da su većina tek pasivni objekti (Ganguly, 2013, 161).³ Ipak, kao što je već istaknuto, treba napomenuti da srednjovjekovni tekstovi odražavaju stav maloga broja pismenih, većinom muškaraca; isto tako, prikaz žena u tadašnjoj književnosti često se odnosi na žene viših staleža, koje možda jesu bile poštovane unutar svojih uloga, ali su bile pod velikim nadzorom očeva i supruga te su služile za učvršćivanje političkih veza, a zanemaruju se žene iz niskih staleža, koje jesu bile „shvaćene i prihvaćene“ – na primjer, žene su u seoskim domaćinstvima bile ravnopravni partneri u poslovima i prehranjivanju obitelji (Kaufman, 1973, 141, 147-150). Ipak, književnosti, konkretno epovi, mogu se proučavati kako bi se doznalo nešto o prikazu života u razdoblju u kojemu su nastali; pogotovo jer „epsko pjesništvo najneposrednije razrađuje onaj pogled na svijet na kojemu je zajednica kao društveni organizam utemeljena“ (Pavličić, 1998, 414). U nastavku rada prikazat će se mogu li se žene ostvariti unutar opisana društvenog konteksta.

3.1. *Wealhtheowa* i *Hygda*: supruge, majke, kraljice

Wealhtheowa i *Hygda* žene su koje se posve uklapaju u germansko društvo prikazano u epu *Beowulf*. Njihove su uloge slične – ispunjavaju svoje dužnosti kraljevskih supruga i majki. Na tim su položajima uspješne; naime, *Wealhtheowa* je opisana kao „plemenita narodna kraljica“ (*Beowulf*, 2001, 641), a *Hygda* je „vrlo mlada, / mudra i plemenita, premda tek malo zima / proboravi u utvrđi, unutar bedema“ (*Beowulf*, 2001, 1926-1928).⁴ Obje su darežljive prema svojim podanicima i bogato

³ U kasnijemu razdoblju, kakvo se opisuje u viteškim epovima, uloge žena mijenjaju se u stereotipizirane: „kreposnu sluškinju, dobru suprugu te gospodaricu doma“; u takvom epu njezina je svrha junaku priuštiti razlog za junačke pothvate; stoga je tada „junak definiran onime tko jest te svojim pothvatom i pobjedama; djeva je definirana ulogom koju joj pripisuje društvo“ (O’Pry-Reynolds, 2013, 37).

⁴ *Hygdino* ime znači „mudrost“ – zanimljivo, to je stavlja u opreku sa suprugom, *Hygelacom*, čije ime znači „nepromišljenost“ ili „lakomislenost.“ To stvara povoljniju sliku o njoj nego o *Hygelacu*, čemu pridonosi i činjenica da nisu sve kraljeve političke odluke dobro

nagrađuju ratnike, što se također smatra poželjnom karakteristikom (*Beowulf*, 2001, 1930-1931; 2016-2019). Može se reći da obje ispunjavaju svoje dužnosti kraljice i predstavljaju ideal žene (O’Pry-Reynolds, 2013, 39; Phipps, 2012, 10). Wealhtheowa se, uz to, čini i kao uspješan zalag mir, „spona mira među narodima“ (*Beowulf*, 2001, 2017; Amro, 2021, 344), što ilustrira njezin status tkalje mira, žene udane u drugi narod kako bi se okončao (ratni) sukob.⁵ Također, pjesnik u dvije prilike posebice naglašava privatnu domenu Wealhtheowina života: naziva je Hrothgarovom „kraljicom suložnicom“ kojoj želi poći (664-665) te opisuje kako kralj izlazi „iz ljubine ložnice“ (921). Iz navedenoga se može iščitati kako je Wealhtheowina uloga osigurati mir između patrijarhata dvaju naroda te ispunjavati dužnosti prema svom mužu – naglašavanje ovih elemenata Wealhtheowu pretvaraju u pasivan objekt. Ta je objektivizacija prisutna i u glavnoj dužnosti kraljice – nastavljanju krvne loze i rađanju nasljednika prijestolja (Leneghan, 2009, 556). Žena je, dakle, važna i zbog svojega potencijala za razmnožavanje. I Wealhtheowa i Hygda uspješno ga realiziraju te rađaju sinove. Uz to doslovno značenje, kraljice na sebe preuzimaju i simboličnu ulogu majke svojega naroda. To se vidi u osobitu načinu društveno-političkoga djelovanja kraljice – već spomenutu obrednom ispijanju iz istoga pehara. Obred je pun značenja jer se iz poretka ispijanja iščitava hijerarhija moći onih okupljenih u dvorani (Enright, 1996, 10). Wealhtheowa prvo nudi kalež kralju, potom njegovim ratnicima i tek na kraju Beowulfu. Time zapravo postaje osoba koja tu hijerarhiju utvrđuje (Phipps, 2012, 41):

... Uniđe Wealhtheowa,
kraljica Hrothgarova, kneginja udvorna,
pozdravi zlatom rešena ratnike u dvorani,
i potom pruži pehar plemenita žena
najprije domoštitu Danaca istočnih;
potaknu ga da se proveseli dok se pivo pije,

---

promišljene, dok se za Hygdu smatra da postupa ispravno (Hall, 2006, 81-83; Weise, 1986, 6-8; Phipps, 2012, 25).

⁵ Wealhtheowino ime znači „strana ropkinja“ ili „zarobljena tuđinka“, što naglašava njezin status zaloga mira. Novija čitanja sugeriraju da joj ime znači „izabrana sluškinja“, a to nosi pozitivnu konotaciju odanosti supruhu (Maras, 2001, 251; Simone, 2022, 39).

žiteljima drag; (...)
Okolo je hodila zatim helminška gospa,
potkućila svakom starcu i mladiću
skupocjen sud, dok ne stiže trenutak
ter prstenjem krašena kraljica, krjeposna duhom,
svoj pehar medovine prinese Beowulfu (*Beowulf*, 2001, 612-624).

Nakon Beowulfove uspješne borbe protiv Grendela Wealhtheowa mu daje pehar odmah nakon što ga je dala kralju (*Beowulf*, 2001, 1169-1170; 1191-1192), čime ga promiče u hijerarhiji i njegov novi status svi- ma objavljuje (Singh, 2015, 3; Parrish Jamison, 2004, 22). Nadalje, kako obredno ispijanje iz istoga kaleža pored hijerarhije stvara i osjećaj zajed- ništva, a Wealhtheova je ta koja kalež nudi, može se reći da ona pred- stavlja i simboličnu majku dvorjanima i ratnicima svojega muža koji kao patrijarh predstavlja oca (Enright, 1996, 17-18; Pate, 2016: 41). Ona je, dakle, „cement koji povezuje cigle“ (Enright, 1996, 35-36). Istu ulogu vrši i Hygda, premda se ona manje naglašava i tekst ne specificira hije- rarhiju primanja pehara: „S krčazima medovine / kroz dvoranu je hodila Haerethova kći, / prijazna s podanicima, jako je piće nosila / hrabrima do ruku“ (*Beowulf*, 2001, 1980-1983).

Nakon ostvarivanja uloge majke – i doslovne i simboličke – važno je sinove i održati na prijestolju, kao i na životu, a u tome se isprepliću uloge majke i kraljice. Naime, kada Hrothgar počne razmišljati o tome da usvoji Beowulfa, Wealhtheowa predlaže da se na prijestolje dovede njezin nećak Hrothulf (*Beowulf*, 2011, 1180-1231). Moguće je da se su- protstavlja Hrothgarovu usvajanju Beowulfa jer to vidi kao napad na nasljedno pravo svojih sinova, a proglašavanjem nećaka nasljednikom prijestolje bi ipak očuvali unutar obitelji (Hill, 1995, 100-102). Tako- đer, time bi ono ostalo u rukama Danaca, a ne bi ga preuzeo stranac, Beowulf, što Wealhtheowi potvrđuje ulogu kraljice kao majke naroda. S druge strane, možda to čini kako bi sinove lišila kraljevske dužnosti i opasnosti koju ona donosi (Hoffman, 2020, 46). Koji god njezin razlog bio, može ga se svesti na želju za zaštitom djece – i svojih bioloških si- nova i naroda, čija je simbolička majka. Pokušava uvjeriti Hrothgara da je poslušna te, kako mu se zbog standarda društva koje takvo djelovanje

priječi ženama ne može suprotstaviti silom, čini to kroz svečani govor (Singh, 2015, 3). Govor zaključuje molbom upućenom Beowulfu: „ostani ovim dječacima / blag u savjetu (...) Bogato te želim / obdariti blagom. Budi mojim sinovima / ljubežljiv na djelu“ (*Beowulf*, 2001, 1219-1227). Tu molbu kao i savjet kralju o tome da ne posvaja Beowulfa podcrtava podsjećanjem na svoj kraljevski status (Simone, 2022, 69): „složni su velikaši, spreman je narod, / postrojbe će nakon pića postupiti kako zaštem“ (*Beowulf*, 2001, 1230-1231). Važno je reći kako se, jer više nema spomena o posvajanju Beowulfa niti se govori nastavljaju, *Wealhtheowino* političko djelovanje može smatrati uspješnim (Kliman, 1977, 34; Hill, 1995, 103). Stoga neki autori u tome govoru vide potvrdu *Wealhtheowine* vlasti i statusa koji je, po njima, jednak *Hrothgarovu* (Amro, 2021, 345; Parrish Jamison, 2004, 22; Simone, 2022, 69; Leyser, 1995, 59). Ipak, Semira Taheri njezinu političku misiju ne vidi u pozitivnu svjetlu – navodi, naime, da *Wealhtheowa* nakon odviše asertivna govora i pokušaja naglašavanja svoje vlasti postaje marginalizirana te se o njoj govori samo posredno, a ne imenom. Društvo njezinu asertivnost naizgled ne prihvaća jer nasljednika određuje vijeće odličnika (*witan, witenagemot*), a ne žena, makar bila kraljica (Taheri, 2011, 8-9). Uz to, nakon marginalizacije *Wealhtheowe* slijedi opis bitke *Beowulfa* i *Grendelove* majke, žene koja se ne pridržava pravila patrijarhalnoga društva – ovakav poredak događaja može se shvatiti kao suptilno upozorenje o položaju žene u društvu. Naime, ako se *Wealhtheowa* ne vrati pod okrilje društvenih normi, morat će biti kažnjena, baš kao *Grendelova* majka (Taheri, 2011, 7-9).

Kao i *Wealhtheowino*, *Hygdino* političko djelovanje uzrokovano je njezinom ulogom majke. Naime, i *Hygda* pokušava utjecati na odabir nasljednika te nudi prijestolje *Beowulfu*. Ovaj se potez objašnjava strahom da njezin sin ne bi bio dovoljno snažan zaštitnik naroda i zemlje (Amro, 2021, 346): „prstenove i prijestolje ponudi *Hygda*, / blago i kraljevstvo; bojala se da joj sin / spram tuđinskih naroda ne bi nasljedno sijelo / mogao braniti“ (*Beowulf*, 2001, 2369-2372). Također, *Beowulf* joj se vjerojatno čini kao podoban kandidat za prijestolje zbog svoje rodbinske poveznice s vladajućom obitelji: naime, *Beowulfova* majka bila

je Hygelacova sestra, kći Hrethelova, što znači da bi se Hygdina želja da mu prepusti prijestolje mogla interpretirati kao njezino nastojanje da narodu, svojoj simboličkoj djeci, pruži najpogodnijega zaštitnika. No, još jedan mogući razlog njezina uključivanja u politička pitanja leži u tome što u Beowulfovom potencijalnom prihvaćanju prijestolja vidi spas vlastitoga sina, baš kao u slučaju Wealhtheowe (Taheri, 2011, 13). No, i Hygdu se tijekom epa suptilno opominje – odmah po njezinu predstavljanju tekst prelazi u digresiju o Modthrythi, okrutnoj kraljici. Usporedba Hygdine mudrosti i Modthrythine iskvarenosti te reformacije koja je uslijedila služi kako bi prvu prikazala u pozitivnome svjetlu, ali isto tako podsjeća da žene koje se suprotstavljaju društvu nužno moraju biti reformirane ili iz njega izbačene, kao što će biti prikazano u nastavku rada. Hygdino je političko djelovanje prigušenije od Wealhtheowina, pogotovo kada se uzme u obzir da su Beowulfa na preuzimanje Hygelacova prijestolja pokušavali nagovoriti i „ucviljeni plemići“ (*Beowulf*, 2001, 2373). Dakle, iako je Hygda ta koja ima ovlasti ponuditi prijestolje Beowulfu, u čemu se možda očituje njezina politička moć (Kliman, 1977, 35; Phipps, 2012, 26), moguće je da ona ipak djeluje tek kao glasnogovornica okupljenih muškaraca u kojima se vidi uloga vijeća odličnika.

Generalno, žene u djelu služe kako bi učvrstile odnose između muškaraca (Morey, 1996, 488), što zorno ilustriraju Wealhtheowa i Hygda. Kada i djeluju politički, one to čine dijelom radi svoje djece, čime se podcrtava njihova uloga majki. Kroz to djelovanje ostvaruju djelomičnu subjektivnost, no samo unutar okvira patrijarhalnoga društva srednjega vijeka, a upitno je i koliko im se takvo djelovanje dopušta. Wealhtheowa i Hygda primjeri su žena koje svoj položaj osiguravaju unutar obitelji. One su paradigme uzorne žene – ispunjavaju svoje obveze te su podređene muškarcima i služe kako bi im pružale potporu (Twibell, 2005, 21). Članak se sada okreće primjerima žena koje su neuspješne u zadržavanju svojega položaja: Hildeburhi i Fraewari.

3.2. Hildeburha i Fraewara: neuspješne tkalje mira

Uz prethodno analizirane vladarice *Beowulf* prikazuje još dvije žene u takvoj ulozi – Hildeburhu i Fraewaru. Specifično, njima je dodijeljena uloga tkalja mira, žena koje su u zalog mira dane vladaru s kojima je njihov narod u sukobu. No, obje su u toj ulozi neuspješne, što se slaže s Overinginom tezom da je „tkaljama mira dodijeljena uloga stvaranja mira – štoviše, utjelovljivanja mira – u kulturi u kojoj su privilegirane vrijednosti rat i smrt. [Stoga je] ženski neuspjeh upisan u sami sustav“ (82).

Za početak treba razmotriti primjer Hildeburhe. Ona je bila dana kao mladenka frizijskomu kralju Finnu. Kao tkalja mira trebala je izmiriti Frižane i vlastiti narod, Dance. No, izbije ponovni sukob te u njemu poginu Hildeburhin sin i brat te, naposljetku, i suprug. Stoga je ona „ražalošćena (...) gospa“ (*Beowulf* 2001, 1075). Unatoč tomu što se na početku činila uspješnom – rodivši sina, ujedinila je dva naroda – nije mogla spriječiti sukob i u tome se očituje neuspjeh njezine uloge kao tkalje mira (Amro, 2021, 344). Nakon što je, poput drugih zaloga mira, predana u tuđe ruke poput objekta, u braku se uspijeva djelomično samoaktualizirati jer ispunjava svoju zadanu ulogu koja progovara o važnosti majčinstva u patrijarhalnome germanskom društvu (Phipps, 2012, 16). No, gubitkom uloge supruge i majke vraćena je svojemu narodu, poput dragocjenosti, čime ponovno postaje tek objekt (Parrish Jamison, 2004, 24; Taheri, 2011, 5; *Beowulf*, 2001, 1159). Dakle, Hildeburha uz pogrebnu lomaču svojega sina i brata „oplakuje gubitak svoje simboličke veze (...), svoj neuspjeh u ulozi zaloga mira te gubitak vlastitog identiteta“ (Chance, citirano u Taheri, 2011, 5).

Vodeći se primjerom Hildeburhe, može se pretpostaviti da će ista sudbina zadesiti i Fraewaru. Ona je kći Wealhtheove i Hrothgara, koja je u epu prvi put prikazana kako nosi vrčeve „čazbenicima u dvorani“ (*Beowulf*, 2001, 2022). Time ispunjava ulogu mirenja i udovoljavanja muškarcima, kao što je bio slučaj i s Wealhtheowom i Hygdom. Takvo tkanje mira nagovještava i njezinu predstojeću udaju za Ingelda, kneza Heathobarda:

... Ona je obećana,
mlada i zlatom kićena, milostivom Frodinu sinu;
tako je postigao prijatelj Scyldinga,
čuvar kraljevstva, računajući kao dobitak,
da s tom ženom podmiri povelik dio prijepora,
smrtonosnih sukoba... (*Beowulf*, 2001, 2024-2029).

Navedeni je stihovi zorno prikazuju kao objekt, a njezin brak kao poslovnu transakciju – ona je dragocjenost koja podmiruje dugove te služi kao zalag mira. No, Beowulf najavljuje da će, kada se Danci pojave na svadbi, Heathobardi poželjeti osvetu te on upozorava da mladenka neće biti dovoljna za izbjegavanje sukoba: „Samo rijetko igdje / poslije pada gospodara pogubno koplje / imalo miruje, makar je nevjesta dobra!“ (*Beowulf*, 2001, 2029-2031). Ova digresija ukazuje na bespomoćnost položaja žene koja služi kao zalag mira (Parrish Jamison, 2004, 24). U epu se ne spominje njezino potomstvo pa ostaje nepoznato uspije li Fraewara ostvariti obje razine svojega tkanja mira: brak i rađanje. No, čini se da Beowulf pretpostavlja kako će sukob izbiti odmah na proslavi vjenčanja te je razumno pretpostaviti da Beowulf ne vidi djecu u Fraewarinoj budućnosti s Ingeldom (Leneghan, 2009: 556). Može se pretpostaviti da će savez biti raskinut, a Fraewara, u slučaju da preživi sukob, ponovno postati objekt kojim raspolaže patrijarhalno društvo, bilo pod vodstvom oca ili braće (Taheri, 2011, 6). Pokazuje se da vrijednost žene leži u tome kako donosi korist i povezuje muškarce (Kliman, 1977, 33), što se slaže s tezom Luce Irigaray da vrijednost žene leži isključivo u tome što može služiti kao objekt razmjene (1985, 176).

Dakle, ženu se prvo objektivizira pri bračnoj transakciji; određenu razinu subjektivnosti može ostvariti samo unutar patrijarhalne organizacije, a u slučaju da izgubi ulogu supruge i majke, vraća je se na položaj objekta. I Hildeburha i Fraewara čine se „bespomoćne i bez prava glasa“ (Parrish Jamison, 2004, 24). S druge strane, žene pravu subjektivnost naizgled mogu ostvariti izvan granica patrijarhalnoga društva – to će postati vidljivo na primjerima Modthrythe i Grendelove majke.

3.3. Modthrytha i Grendelova majka: ukroćene goropadnice

Modthrytha i Grendelova majka dva su ženska lika koja se eksplicitno suprotstavljaju patrijarhalnim strukturama u epu. Obje pokušavaju svoju subjektivnost ostvariti izvan kalupa te suprotstavljajući se tradicionalnim vrijednostima kroz performativnost roda. Taj se pojam odnosi na koncept filozofkinje Judith Butler o tome kako je rod „identitet koji se suptilno stvara u vremenu, koji se unosi u vanjski prostor kroz *stilizirano ponavljanje činova*“ (Butler, 2000, 141). Dakle, rod čine „tjelesne geste, pokreti i različiti stilovi“ (Butler, 2000, 141). Dok bi žene trebale uvoditi i održavati mir, muškarce se povezuje s nasiljem; kako su Modthrytha i Grendelova majka poznate po nasilnim činovima, njihova rodna izvedba naginje muškoj – jer se to smatra neprirodnim, one se konceptualiziraju kao čudovišne (Estes, 2010, 365; Hoffman, 2020, 61).

Modthrytha djeluje u suprotnosti sa svojom predodređenom ulogom tkalje mira – kažnjavanjem svih koji se zagledaju u njezinu ljepotu ona izaziva sukobe i krvoproliće:

... grozne zločine
 počini Modthrytha, plemenita kraljica puka.
 Nijedan se junak nije javno osmjelio
 od dragih družbenika da se danju na nju
 očima svrne, osim moćnoga gospodara;
 jer su samrtne sponne spremne njega čekale,
 rukama pletene; brzo je poslije bilo
 nakon uhićenja namijenjeno maču
 da ispisanom oštricom sredi stvari
 da zlosmrt proglasi. Ne priliči kneginjstvu
 kad gospa tako postupa, premda bez premca bila,
 da tkalja mira mile svoje ljude
 zbog lažne uvrjede lišava života (*Beowulf*, 2001, 1931-1943).

Modthrytha tim djelovanjem ostvaruje individualni identitet (Taheri, 2011, 4). Odbija se podčiniti pogledima muškaraca koji „proučavaju potencijalnu robu“ te je pokušavaju pretvoriti u objekt (Dockray-Miller, 1998, 35); umjesto toga, stremi tomu da se postavi kao njima jednaka,

pri tome zadobivajući muške osobine.⁶ Naime, nasilje koje provodi nad muškarcima nije u skladu sa „ženskom prirodom“, kako je vidi društvo u *Beowulfu* (Camargo, 1981, 127-128; Phipps, 2012, 30).⁷ Kako je već rečeno, takva transgresija unutar performativnosti roda obilježava je kao čudovišnu (Camargo, 1981, 128).

No, Modthrythin otac ugovara bračni savez između Modthrythe i Offe. Žena je „darovana / ponosnom mladom prvaku plemenite loze“ (*Beowulf*, 2001, 1947-1948), a u korištenoj terminologiji ponovno se uočava konceptualizacija žene kao objekta, pasivna sredstva u razmjeni između dvaju muškaraca. Ulaskom u brak ona gubi subjektivnost koju je ostvarila individualnim djelovanjem – uklapa se u strukturu braka dik-tiranu patrijarhatom te postaje uzorita žena: „Dobro je ondje poslije / na prijestolju svome, poznata po krjeposti, / životnim darima vazda upravljala; / gajila ljubav spram junačkog kralja“ (*Beowulf*, 2001, 1951-1954). Eksplicitno se iskazuje kako je Modthrytha reformirana, „civilizirana“ (Phipps, 2012, 28) brakom u kojemu je Offa, njezin suprug, nadzire te njome upravlja (Kliman, 1977, 35). Modthrytha, dakle, postaje „ukroćena goropadnica“ (Leneghan, 2009, 540; Dockray-Miller, 1998, 32). Također, ona „nestaje iz priče koja je navodno njezina“ (Dockray-Miller, 1998, 36): tekst nastavlja hvaliti Offu te se Modthrytha briše toliko da se navodi kako im se sin Eomer rodio „od njega [Offe]“ (*Beowulf*, 2001, 1960).

U sličnoj situaciji nalazi se i Grendelova majka. Za početak će biti korisno analizirati njezin identitet i društvenu ulogu kroz prizmu njezina imena. Naime, iako u epu igra veliku ulogu, Grendelovoj majci nikada nije pridodano osobno ime (Weise, 1986, 4). Po teorijama o performativnome jeziku ime je ono što gradi identitet i određuje ga kao društveno prihvatljiva (Peternai Andrić, 2014, 122-123). Nedostatak imena smatra se nedostatkom identiteta (Peternai Andrić, 2012, 128; Butler,

⁶ Njezino ime znači „ratnici“, „moć, snaga“ (Weise, 1986, 7). ili „arogancija“ (Parrish Jamison, 2004, 24-25), u čemu se očituje njezina povezanost s tradicionalno muškim vrijednostima.

⁷ Dockray-Miller (1998) sugerira kako je moguće da je Modthrytha prijestupnike kažnjavala vlastitom rukom. Leksik koji se koristi u citiranim stihovima, koji opisuju uvredu i kaznu, odgovara onomu koji se na drugim mjestima referira na Beowulfove junačke pothvate. Dakle, isti je koncept u muškarca poželjan, a u žene zazoran (32-34).

2004, 30).⁸ Stoga se identitet Grendelove majke shvaća kao sadržan isključivo u njezinoj obiteljskoj ulozi (Hoffman, 2020, 48). Bez Grendela ona ne predstavlja ništa (Trilling 2007, 7).

Osim toga imenovanja kroz ulogu, Grendelovu majku u epu gotovo se uvijek naziva derogativnim terminima koji je smještaju u sferu čudovišnoga. Naime, osim što je se imenuje kao „Grendelovu rodicu“ (*Beowulf*, 2001, 1391), opisana je kao „ženska neman“ (*Beowulf*, 2001, 1259, 2120), „prokletnica dubina, jaka jezerkinja“ (*Beowulf*, 2001, 1518-1519), „strašna stražarica dna“ (*Beowulf*, 2001, 2136) „morska vučica“ (*Beowulf*, 2001, 1506) te „vodena vučica“ (*Beowulf*, 2001, 1599).⁹ Potencijalno pozitivnu konotaciju ima jedino naziv „osvetnica“ (*Beowulf*, 2001, 1256) – ep zadržava nejasan stav prema činjenici da Grendelova majka osvećuje sinovu smrt. Naime, naziva to „sablasnim pohodom“ na koji kreće „požudna i ražešćena“ (*Beowulf*, 2001, 1276-1277). Pohod joj priskrbljuje gore navedene pogrdne nazive. No, njezina želja za osvetom ne odskače od običaja traženja krvne osvete – svete obveze osvete nad onime tko je određenoj osobi ubio srodnika (Ganguly, 2013, 164; Cavell, 2014, 172). Stoga pjesnik navodi kako „ženska neman / osvete svoje dijete“ (*Beowulf*, 2001, 2120-2121) i zapravo govori da Grendelova majka djeluje u skladu s običajem (Trilling, 2007, 6). S druge strane, svejedno je naziva nemani; moguć uzrok tomu leži u činjenici da aktivno djeluje u javnoj sferi koja joj kao ženi nije dostupna (Hill, 1995, 28). Štoviše, u njezinu aktivnom, osvetničkom djelovanju iščitava se korupcija same uloge majke (Morgan, 1991, 55; Acker, 2006, 707). Figura majke postaje „grozomorna majka, čudovište koje dominira, prijeti i, u nekim manifestacijama, zapravo proždire muškarca“ (Morgan, 1991, 55). Zbog svoje aktivnosti i ostvarena identiteta Grendelova majka odskače od društvene norme.

Time što polazi u pohod preuzima mušku ulogu i sudjeluje u muškoj sferi, svijetu ratnika. Kao i u slučaju Modthrythe, takva rodna

⁸ Singh (2015) zastupa tezu da se bezimenost Grendelove majke „ne treba promatrati kao napad na žensku individualnost. Umjesto toga, žensko je biće nepoznato lokalnim stanovnicima zbog toga jer je prije Grendelove smrti bilo mirne prirode“ (1). Dakle, po ovoj tezi ljudi je nisu imali potrebu imenovati jer nisu s njome dolazili u kontakt.

⁹ Posljednje dvije varijacije prijevod su istoga termina u izvorniku, koji glasi *brimwylf*.

transgresija nužno je obilježava kao čudovišnu (Parrish Jamison, 2004, 26; Hoffman, 2020, 49; Chance Nietzsche, 1980: 288).¹⁰ Dakle, ženski lik ponovno je prikazan u negativnu svjetlu jer se ponaša u skladu s muškim, a ne ženskim standardima. No, dok je Modthrytha ukroćena brakom, Grendelova majka u epu ostaje sama. O njezinoj se obitelji zna malo – tek to da potječe iz Kainove loze (*Beowulf*, 2001, 1258-1266). Identitet Grendelova oca također ostaje nepoznat (*Beowulf*, 2001, 1355). Njezin status kao samohrane majke uzrok je činjenici da dužnost krvne osvete pada na nju te je čini čudovišnom i transgresivnom (Valcarcel, 2012, 43). Stoga ona i u fizičkome obračunu s Beowulfom dijelom preuzima mušku ulogu – kao sposobna taktičarka razvija strategiju kojom privlači Beowulfa na teren na kojemu je ona u prednosti, a koji je njemu stran te mu predstavlja dodatnu opasnost u vidu morskih čudovišta (Ganguly, 2013, 164). Sam je Beowulf uvidio da će borba s njome biti teža nego s Grendelom, pa, za razliku od obračuna sa sinom, u onome s majkom nosi oklop i oružje, unatoč komentaru o tome kako je „djevojačka snaga, / ratobornost žene“ „manji užas“ u usporedbi s ratnikom (Cavell, 2014, 171; *Beowulf*, 2001, 1282-1287). Isto tako, Grendelova se majka bori nožem, tradicionalnim faličnim simbolom: „Sjedne na stranca u dvorani, isuka nož / širok i sjajne oštrice, da sina osveti / jedinog potomka“ (*Beowulf*, 2001, 1545). Ne usteže se boriti s Beowulfom te je bitka ravnopravna; izmjenjuju se u tome tko vodi glavnu riječ i oboje ostvaruju pobjede. Beowulf je uspijeva nadvladati tek kada zamahne posebnim mačem pronađenim u njezinu brlogu, čime se nadmoć zapravo ne pridodaje Beowulfu, nego, posredstvom oružja koje joj pripada, Grendelovoj majci (Ganguly, 2013, 163; Hoffman, 2020, 50-52). Istovremeno, uz tradicionalno muške karakteristike, Grendelova majka tijekom borbe utjelovljuje i žensku ulogu erotične zavodnice. Beowulfov vlastiti mač nemoćan je protiv njezine snage te simbolizira umanjenje Beowulfove muškosti, koja je ugrožena napadnim djelovanjem ženskoga čudovišta: „kneza u nevolji / izdade oštrica“ (*Beowulf*, 2011, 1524-1525). Nadalje, u izmjeni pozicija nadmoći tijekom bitke, dugotrajnu hrvanju i penetraciji

¹⁰ Njezinoj identifikaciji s muškim rodом pridonose i muške zamjenice te muški pridjevi kojima se ona referira i opisuje u staroengleskome izvorniku (Amro, 2021, 347).

mačem mogu se iščitati seksualne konotacije (Valcarcel, 2012, 67-68; Acker, 2006, 708; Morey, 1999, 493). Iz toga proizlazi da Grendelova majka utjelovljuje nezauzdanu ženu koja nije pod nadzorom muškoga člana obitelji. Stoga ona, kao i Modthrytha, predstavlja patrijarhalne strahove o nekontroliranoj ženi. Tu ideju dodatno se komplicira rodnom izvedbom Grendelove majke koja objedinjuje muške i ženske principe (Trilling, 2007, 17). Dok se Modthrytha pod suprugovom kontrolom ipak priklanja patrijarhalnim vrijednostima i tradicionalnim rodnim obrascima, Grendelova majka, koja je posljednju vezu s normom društva izgubila pri gubitku majčinske uloge, to nikada ne čini te je osuđena na smrt.¹¹ Time se ilustrira kako je za ženu u kontekstu epa neophodno pripadati patrijarhalnoj obitelji kako bi pripadala društvu.

4. Zaključak

Analiza položaja odabranih ženskih likova u *Beowulfu* – Wealhtheowe, Hygde, Hildeburhe, Fraeware, Modthrythe i Grendelove majke – pokazala je koliko on ovisi o tome ispunjavaju li te žene svoje društvene uloge supruge i majke. Njihov identitet sadržan je u tim ulogama. Kada ih ispunjavaju uspješno, udaju se i rode nasljednike, društvo ih prihvaća i dopušta im određenu razinu subjektivnosti. To se očituje u činjenici da Wealhtheowa i Hygda aktivno sudjeluju u životu dvora kroz, na primjer, provođenje obrednoga ispijanja iz istoga pehara. No, to je još uvijek tek uloga koju im dodjeljuje patrijarhalno društvo. Ako žele aktivnije i samostalnije djelovati i spasiti sinove (valja uočiti kako ih u tome djelovanju motivira uloga majke), dovode se u opasnost da će biti marginalizirane zbog prevelike aktivnosti. Dakle, u *Beowulfu* se žena može ostvariti jedino poštivanjem pravila svijeta muškaraca (Kliman, 1977, 49).

Nadalje, ako izgube svoju društvenu ulogu, gube i ono malo subjektivnosti koja im je bila dodijeljena unutar granica patrijarhata. Takav

¹¹ George-Berlet (2020.) razliku u sudbinama Modhrythe i Grendelove majke vidi u njihovu fizičkom izgledu; odnosno, dok je prva konvencionalno lijepa te stoga naposljetku prihvaćena, potonja je zbog čudovišnoga podrijetla od početka marginalizirana (26). Iz takva viđenja moglo bi se zaključiti da ep promovira „mit o ljepoti“ – postojanje samo jedne, univerzalne vizije ljepote koju žene moraju posjedovati kako bi ih muškarci prihvatili (Wolf, 2002, 12).

je slučaj s Hildeburhom i Fraewarom, koje nakon raspada obiteljske zajednice gube svoj položaj i postaju marginalizirane, objekti kojima raspoložu muškarci. Posljednja su dva primjera osobita – Modthrytha i Grendelova majka od početka su suprotstavljene normama i obje naginju muškim karakteristikama, no sudbine su im drukčije. Modthrytha ulaskom u brak doživljava preporod te svoju rodnu transgresiju ostavlja u prošlosti. Gubi svoj samostalni identitet koji je izgradila te se ostvaruje tek u ulogama supruge i majke. S druge strane, Grendelova je majka od početka marginalizirana zbog svojega čudovišnog porijekla. Kada izgubi svoju jedinu prihvatljivu društvenu ulogu – majčinsku – a time i svoj identitet, kreće u borbu te pogiba. Analizirani primjeri pokazuju da su sve žene u *Beowulfu* u konačnici marginalizirane ili isključene iz društva (Overing, 1990, 75). Kako im identitet ovisi o društveno prihvatljivoj ulozi, one ne mogu postojati izvan okvira uloge (potencijalne) supruge i majke.

Literatura

- ACKER, PAUL. (2006). Horror and the Maternal in *Beowulf*. *PMLA*, 121(3). 702–716.
- AMRO, HIBA. (2021). Re-examining the Role of Women in Medieval Literature: *Beowulf*, *Juliana*, and *Sir Gawain and the Green Knight* as a Case Study. *Forum for World Literature Studies*, 13(2). 342-357.
- Beowulf*. (2001). Preveo i priredio Mate Maras. Zagreb. ArTresor.
- BLOCH, R. HOWARD. (1991). *Medieval Misogyny and the Invention of Western Romantic Love*. Chicago – London. Chicago University Press.
- BROZ, VLATKO. (2011). Kenninzi kao integracije i prizme. *Jezikoslovlje*, 12(2). 165-186.
- BUCK, JANET T. (1971). Pre-Feudal Women. *The Journal of the Rutgers University Libraries*, 34(2). 46-51.

- BUTLER, JUDITH. (2000). *Nevolje s rodnom: feminizam i subverzija identiteta*. prev. Mirjana Pajić-Jurinić. Zagreb. Ženska infoteka.
- BUTLER, JUDITH. (2004). *Undoing Gender*. New York – London. Routledge.
- CAMARGO, MARTIN. (1981). The Finn Episode and the Tragedy of Revenge in *Beowulf*. *Studies in Philology*, 78(5). 120–134.
- CAVELL, MEGAN. (2014). Constructing the Monstrous Body in *Beowulf*. *Anglo-Saxon England*, 43. 155-181.
- CHANCE NITZSCHE, JANE. (1980). The Structural Unity of *Beowulf*: The Problem of Grendel's Mother. *Texas Studies in Literature and Language*, 22(3). 287–303.
- DOCKRAY-MILLER, MARY. (1998). The Masculine Queen of *Beowulf*. *Women and Language*, 21(2). 31-38. (11. II. 2023.). <https://hcommons.org/deposits/item/hc:13449/>.
- ENRIGHT, MICHAEL J. (1996). *Lady with a Mead Cup: Ritual, Prophecy and Lordship in the European Warband from La Tene to the Viking Age*. Dublin. Four Courts Press.
- ESTES, HEIDE. (2010). Wonders and Wisdom: Anglo-Saxons and the East. *English Studies*, 91(4). 360-373.
- GANGULY, SANTANU. (2013). How Many Heroes are there in *Beowulf*: Rethinking of Grendel's Mother as 'aglæcwif'. *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, 5(3). 161-166.
- GEORGE-BERLET, MADISON. (2020). The Beautiful and the Monstrous: Femininity in *Beowulf* and Marie de France's *Lai de Lanval*. *The Albatross English Undergraduate Journal*, 10. 26-33.
- HALL, ALARIC. (2006). Hygelac's Only Daughter: a Present, a Potentate and a Peacemaker in *Beowulf*. *Studia Neophilologica*, 78. 81–87.
- HILL, JOHN. M. (1995). *The Cultural World in Beowulf*. Toronto – Buffalo – London. Toronto University Press.

- HOFFMAN, JILLIAN. (2020). Beowulf's Missing Mother: Beowulf's Relationships With Family, Women, and His Own Gender. *Furman Humanities Review*, 31. 45-64.
- HORNER, SHARI. (2001). *The Discourse of Enclosure Representing Women in Old English Literature*. Albany. New York State University Press.
- IRIGARAY, LUCE. (1985). *This Sex Which is Not One*. New York. Cornell University Press.
- KAUFMAN, MICHAEL W. (1973). Spare Ribs: The Conception of Woman in the Middle Ages and the Renaissance. *Soundings: An Interdisciplinary Journal*, 56(2). 139-163.
- KLIMAN, BERNICE W. (1977). Women in Early English Literature, *Beowulf* to the *Ancrene Wisse*. *Nottingham Medieval Studies*, 21. 32-49.
- LENEGHAN, FRANCIS. (2009). The Poetic Purpose of the Offa-Digression in *Beowulf*. *The Review of English Studies*, 60(246). 538-560.
- LEYSER, HENRIETTA. (1995). *Medieval Women: A Social History of Women in England, 450-1500*. New York. St. Martin's Press.
- MARAS, MATE (2001) „Glosar vlastitih imena“, glosar u knjizi *Beowulf*, MATE MARAS (ur.), ArTresor, Zagreb, str. 251-258.
- MOREY, ROBERT. (1996). Beowulf's Androgynous Heroism. *The Journal of English and Germanic Philology*, 95(4). 486-496.
- MORGAN, GWENDOLYN A. (1991). Mothers, Monsters, Maturation: Female Evil in *Beowulf*. *Journal of the Fantastic in the Arts*, 4(1/13). 54-68.
- O'PRY-REYNOLDS, ANITA KAY. (2013). Men and Women as Represented in Medieval Literature and Society. *Saber and Scroll Journal*, 2(2). 37-45.
- OVERING, GILLIAN R. (1990). *Language, Sign, and Gender in Beowulf*, Carbondale – Edwardsville. Southern Illinois University Press.

- PARRISH JAMISON, CAROL. (2004). Traffic of Women in Germanic Literature: The Role of the Peace Pledge in Marital Exchanges. *Women in German Yearbook: Feminist Studies in German Literature & Culture*, 20. 13-36.
- PATE, TERA. (2016). The Female Heroic: An Examination of the Roles of Women in *Beowulf*. *Noctua: Medieval and Renaissance Studies at The W*, 1. 38-45.
- PAVLIČIĆ, PAVAO. (1998). Epsko pjesništvo. *Uvod u književnost: teorija, metodologija*, ZDENKO ŠKREB I ANTE STAMAĆ (ur.). Zagreb. Nakladni zavod Globus. 413-440.
- PETERNAI ANDRIĆ, KRISTINA. (2012). *Ime i identitet u književnoj teoriji*. Zagreb. Izdanja Antibarbarus.
- PETERNAI ANDRIĆ, KRISTINA. (2014). Zašto zadržati vlastito ime? Neki pristupi subjektu i imenu u diskurzu Gillesa Deleuzea i Felixa Guattarija. *FLUMINENSIA*, 26(1). 119-130.
- PETERNAI, KRISTINA. (2005). *Učinci književnosti*. Zagreb. Disput.
- PHIPPS, CHARLES. (2012). *A Feminist Critique of Beowulf: Women as Peace-Weavers and Goaders in Beowulf's Courts*. The Graduate College of Marshall University. *Marshall Digital Scholar*. (11. II. 2023.). <https://mds.marshall.edu/etd/297/>.
- SIMONE, SABINA. (2022). *Women's agency in Judith, Beowulf and The Wife's Lament: Are the Characters Passive in Their Own Femininity?* The Faculty of Arts and Education of the University of Stavanger. (11. II. 2023.). <https://hdl.handle.net/11250/3002784>.
- SINGH, STEPHANIE. (2015). The Importance of Women in Anglo-Saxon Society as Portrayed through Literature. *The Compass*, 1(2). 1-6.
- TAHERI, SEMIRA. (2011). Feminine Quest for Individuality in *Beowulf* and Kate Chopin's *The Awakening*. *The Journal of South Texas English Studies*, 2(2). 1-29.

- TOLKIEN, J. R. R. (1997). The Monsters and the Critics. *The Monsters and the Critics and Other Essays*. CHRISTOPHER TOLKIEN (ur.). London. HarperCollins. 5-48.
- TRILLING, RENÉE R. (2007). Beyond Abjection: The Problem with Grendel's Mother Again. *Perargon*, 24(1). 1-20.
- TWIBELL, ANDREI. (2005). Reflections of the Holy Mother: The Place of Women in *Beowulf*, the 'Wife of Bath's Prologue' and *Tale and Sir Gawain and the Green Knight*. *SSRN Electronic Journal*. 1-23.
- VALCARCEL, SAMANTHA M. (2014). *Aspects of Allegory in Medieval Literature: Monstrous Punishments and Monstrous Women as Symptoms of a Decaying Society / Social Structure in Tristan, Beowulf, and Piers Plowman*. City College of City University of New York. *CUNY Academic Works*. (11. II. 2023.). https://academicworks.cuny.edu/cc_etds_theses/227/.
- WEISE, JUDITH. (1986). The Meaning of the Name 'Hygd': Onomastic Contrast in *Beowulf*. *Names*, 34(1). 1-10.
- WELSH, ANDREW. (1991). Branwen, Beowulf, and the Tragic Peaceweaver Tale. *Viator*, 22. 1-14.
- WOLF, NAOMI. (2002). *The Beauty Myth: How Images of Beauty are Used Against Women*. New York. HarperCollins.

Original scientific paper
Received on February 11, 2023
Accepted on February 18, 2023

VALENTINA MARKASOVIĆ
Josip Juraj Strossmayer University of Osijek,
Faculty of Humanities and Social Sciences
vmarkasovic@ffos.hr

THE SOCIAL ROLE OF WOMEN IN THE EPIC POEM *BEOWULF*

Abstract

Beowulf, an epic poem by an unknown author, written down around the year 1000, marks the beginning of the Anglo-Saxon literature. It has been analysed in many academic texts, so the paper *The Social Role of Women in the Epic Poem Beowulf* relies on works that have dealt with the issues of the position and role of women in this epic poem. The paper examines how the social role of the female characters influences their identity. To achieve this, the paper first offers a brief overview of the position of women in the Middle Ages. After that, it analyses the characters of Wealhtheow, Hygd, Hildeburh, Fraewaru, Modthryth and Grendel's mother to show how the identities of female characters depend on the roles of wife and mother as well as that the women cannot exist outside of those roles. The paper concludes that women who refuse to accept the ascribed roles necessarily become marginalized, reformed or expelled from the society.

Keywords: *Beowulf*; social role; position of women; Middle Ages; Anglo-Saxon literature